

W. małopolskie 6

KRAKÓW

BRONOWICE WIELKIE /1/

936

Nv. inv. 936

dep.

BIBLIOTEKA

Zarząd Ochrony i Konserwacji Zesp. Pałac.-Ogrod.

Muzeum Karmelickiego w Warszawie

ul. Szwoleżerów Nr 9. tel. 628 48 41 w. 130

ARCHIWUM

OŚRODKA OCHRONY

ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU

ul. Szwoleżerów 9, tel. 628 48 41 w. 130

Nv. inv. 936

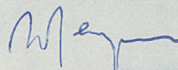
KATALOG ZABYTKOWYCH ZAŁOŻEŃ ZIELONYCH
MIASTA KRAKOWA

POLITECHNIKA KRAKOWSKA
Wydział Architektury
Instytut Urbanistyki i Planowania Przestrzennego
Kraków, ul. Warszawska 24

BRONOWICE WIELKIE /I/
PARK PRZY DWORKU PROF. RUTKOWSKIEGO

OPRACOWANO W ZAKŁADZIE ARCHITEKTURY
KRAJOBRAZU

KIEROWNIK: doc.dr hab. J. Bogdanowski

OPRACOWAŁA: mgr Wanda Genga

DYREKTOR INSTYTUTU

Prof. Witold Cęchowski

ARCHIWUM
OŚRODKA OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9, tel. 628 48 41 w. 130

KRAKÓW 1976

NN nmm. 936

M E T R Y C Z K A P A R K U - O G R O D U

1	Adres :	miejscowość /dzielnica, ulica nr posesji/ - Kraków, ul. Radzikowskiego 176	gmina - -	powiat - -	województwo - miasto Kraków
2	Nazwa parku :	aktualna - dawna -			
3	Rodzaj parku i stan jego zachowania :	modernistyczny typ "dworkowy"			
4	Czas powstania :	ok. 1920-1926			
5	Położenie parku :	Bronowice Wielkie			
6	Powierzchnia parku :	ogółem na - ok. 2 ha	w tym wod w ha - -	czy są na niej budynki i jakie - dworek z 1926 r., dom ogrodnika, zabudowania gospodarcze, nowe szklarnie	
7	Użytkownik parku :	Instytut Farmakologii PAN			
8	Czy jest w rejestrze :	data i nr rejestru -			
9	Istniejące dokumentacje /data i autor/ :	pomiar sytuacyjno wysokościowy - -		inventaryzacja zieleni - -	
		studium historyczne - -		założenia techniczno ekonomiczne - -	
		techniczne, branżowe dokumentacje i ekspertyzy - -			
10	Przeprowadzone dotychczas remonty :	-			

park przy dworku prof. Rutkowskiego

Dawna gmina, obecnie w granicach miasta. Park położony w sąsiedztwie Ronda Bronowickiego przy ul. Radzikowskiego, ul. Smętną oddzielony od terenów zieleni, stanowiących uprzednio jednolity kompleks parkowy związany z d. pałacem Fischerów.

Od strony Ronda oraz Instytutu Jądrowego granica parku pokrywa się z granicą dawnego założenia, od północy przylega do terenu szklarni użytkowanych obecnie, tak jak i zespół parkowy przez Instytut Farmakologii PAN.

Teren w całości ogrodzony, z wjazdem od ul. Radzikowskiego, z bocznym wejściem od ul. Smętnej.

Zespół składa się z:

- willi w typie dworku z 1926 r.
- dobudowanych do niej nowych szklarni
- domku ogrodnika i budynków gospodarczych
- parku z dziedzińcem gospodarczym i terenami upraw ogrodniczych.

I. Dane historyczne

- 1274 Opat Kosmas daje wieś Bronowice /Dł. Brunowicze/
Henrykowi i Gerardowi, mieszczanom krakowskim,
dla lokacji na prawie nowatorskim /s/

- 1347 Opat Jan nadaje wieś na uposażenie czwartej prebendy przy poświęceniu nowego kościoła św. Jerzego na Zamku w Krakowie. Wieś miała 10 łanów kmiecy, prebendarz miał folwark na 2 łanach. Wieś należała do parafii św. Stefana w Krakowie /s/.
- 1880 Wieś Bronowice Wielkie i Małe w pow. Krakowskim ma 1365 morgów ziemi ornej, 140 dymów, 1371 mieszkańców. Należy do parafii w Krakowie, leży w urodzajnych pagórkach, blisko kolei północnej cesarza Ferdynanda /s/.
- II poł.
XIX w. Istnieje neorenesansowy pałacyk w otoczeniu parku, który wraz z majątkiem należy do r. 1904 do Fischerów i Denisów /tr/.
- XIX/XX Początek podziałów założenia, częściowa zmiana właścicieli
- początek
XX w. Na wydzielonej działce przy dzisiejszej ul. Radzikowskiego powstaje willa "Malańka" /tr/.
- do r. 1917 Właścicielem willi Warchałowski /tr/;
właścicielem drugiej działki przy ul. Radzikowskiego prof. Łebkowski, następnie prof. Rutkowski /tr/
- 1926 Zbudowana willa - dworek przez prof. Rutkowskiego. Powstaje samodzielna kompozycja parkowa adaptująca fragmenty kompozycji poprzedniego założenia.
- do r. 1945 Właścicielem prof. Rutkowski.
- po r. 1945 Wdowa po prof. Rutkowskim przekazuje majątek Polskiej Akademii Nauk /tr/.
- Dalszy podział majątku Fischerów, częściowa własność Krzyżanowskich /działka B/ /tr/.

- ok.1960 r. Dalszy podział działki B. Powstaje działka
C - domki jednorodzinne /tr/
- ok.1963 Poza wydzielonymi działkami przy ul.Radzikow-
skiego i działką C teren w posiadaniu Dzielni-
cowej Rady Narodowej.
Próba adaptacji terenów parkowych na park wypo-
czynkowy i sportowy. Pałac Fischerów przejmuje
PAN /tr/
- ok.1970-
1976 Instytut Farmakologii PAN przejmuje od miasta
część terenów parkowych. Budowa nowego gmachu
Instytutu.
Częściowe zniszczenie zieleni, załamane układu
kompozycyjnego założenia.
Willa prof.Rutkowskiego z otoczeniem jako samo-
dzielny obiekt ~~pozostaje~~ w ~~chwila~~ obecnej w ręk-
kach Instytutu Farmakologii PAN.

II. Opis stanu obecnego

Niewielki, o prostokątnym w przybliżeniu zarysie obiekt
parkowy położony na południowym krańcu zespołu otaczającego
d.pałac Fischerów, obejmuje niemal wszystkie elementy, jako¹
samodzielny, kompozycyjnie (charakteryzujące go,²) zgodny z epo-³
ką jego powstania, park podworski.

Obiekt w całości ogrodzony, od strony północno-wschod-
niej i południowo-wschodniej zachował mur dawnego ogrodzenia.

1. Opis kompozycji

Układ kompozycyjny czytelny. Wjazd od strony południowo-zachodniej, prostopadły do ulicy, skierowany osią na basztę dobudowaną asymetrycznie do dworku. Głównym elementem układu, tworzącym zasadę kompozycji jest równoległy do osi dworu prostokątny układ zespołów zieleni w formie nasadzeń alejowych, szpalerowych i grupowych, wydzielający z terenu wnętrza parkowe o różnym charakterze. Są to: obszerne wnętrza frontowe /I, Ia/ z zaznaczonym kolistym klombem i podjazdem, który być może na skutek działań obecnego użytkownika, przez dobudowanie do dworu szklarni, zatraciło nieco wyraźniejszy podział od części Ia o charakterze upraw kwiatowych lub ogrodniczych.

Oddzielone od wnętrza I zespołem zieleni, złożonym z grup swobodnych i układów szpalerowych wnętrza II, prostokątne, z kolistą sadzawką w obramowaniu kamiennym, tworzy w stosunku do osi dworku odpowiednik kwiatowego /uprawowego/ parteru Ic.

Po obu stronach wjazdu prawie prostokątne, wynikające ściśle z podziału działki wnętrza użytkowe /IV,V/: dziedzińiec gospodarczy, oddzielony szpalerem kilku drzew owocowych oraz wnętrza o parterze trawiastym, uprawowym z resztkami murów d. szklarni.

W sumie jest to kompozycja, w której w zręcznym geometrycznym układzie wyeksponowano zarówno elementy symetrii, jak i asymetrii.

Charakterystycznym elementem układu jest adaptacja fragmentów kompozycji dawnego układu. Jest to aleja lipowa,

stanowiąca nie tylko ważny element podziału w obecnym układzie lecz także cenną wartość przyrodniczą oraz szpaler miodrzewiowy, tworzący ścianę wzdłuż wschodniej granicy parku.

2. Opis elementów

Wnętrze	Narys	Parter	Sciany	Grupy samotniki klomby
I zajezd- na	prostokątny	trawnik	dwór aleja grupa krzewów	
a uprawy	zbliżony do kwadratu	trawnik kwietniki uprawy	szklarnie szpaler sad otwarte do wnętrza I	samotnik /lipa/
II polana	prostokątny	trawnik	aleja szpaler grupy drzew i krzewów mur ogr.	basen kolisty
III gospo- darcze	wydłużony nieregularny		dwór szklarnie ogrodzenie drzewa	-
IV gospo- darcze sad	prostokątny	uprawy trawnik	budynki krzewy drzewa owocowe	-
V łąka	prostokątny	uprawy trawnik	aleja szpaler budynek otwarte do ulicy	-
VI aleja	korytarzowe	ścieżka	szpalery drzew	-

Dwór murowany parterowy z gankiem na kolumnach i asymetrycznie dobudowaną basztą, zbudowany w r.1926. Dowiązane do baszty i dworu nowe szklarnie. Domek ogrodnika przy wjeździe i budynki gospodarcze z tego samego okresu.

3. Drzewostan

Mało zróżnicowany gatunkowo, w wieku kilkunastu lat, w dobrym stanie zdrowotnym. Tworzy zespoły o dużych walorach kompozycyjnych, do których należy przede wszystkim aleja lipowa, szpalery modrzewiowe. Poza tym występują pojedynczo lub w małych grupach: dąb, lipa, klon, brzoza, z iglaków: tuje, Krzewy występujące w skupinach: jaśminowiec i bez lilak.

Główne zespoły kompozycyjne drzew

oznaczenie	forma	główny skład gatunkowy
1	aleja	Li
2	grupa	Kl,D
3	grupa krzewów	bez, jaśmin
4	grupa	Tj
5	szpaler	Mo, Brz
6	grupa	Mo
7	grupa	Li,Ol
8	szpaler	Mo
9	samotnik	Li
10	sad	Ow

III. Wstępna analiza stylistyczna i ocena kompozycji

Założenie stanowi układ modernistyczny w typie "dwor-
kowym" lat dwudziestych XX w, adaptujący zręcznie elementy
założenia wcześniejszego, na którego terenie powstał. Ele-
mentem takim jest aleja lipowa, pozostałość prostokątnego,
różnogatunkowego układu alejowego. W sumie powstał układ
jednolity łączący zręcznie elementy osiowości i asymetrii.
Niedostatki układu wynikają ze słabego zadrzewienia obrzeża
parku /poza ścianą modrzewi od wschodu/, stwarzającego w
pewnym stopniu pewne wrażenie wycięcia obiektu z większej
całości oraz działań obecnego użytkownika, niedostatecznie
wyczulonego na problemy kompozycyjne /dobudowanie szklarni
do dworku, zagospodarowanie parteru wnętrza głównego/.

IV. Wytyczne konserwatorskie

1. Ocena wartości i stanu zachowania

Z uwagi na wartość stylistyczną i kompozycyjną obiektu
oraz dobry stan jego zachowania celowe byłyby działania zmie-
rzające do utrzymania i podniesienia jego walorów kompozycyj-
nych.

2. Zagrożenia

Pewne zagrożenie dla obiektu stanowi działalność użyt-
kownika traktująca zbyt utylitarnie elementy kompozycyjne,
np. wprowadzenie poletek doświadczalnych we wnętrze zajazdne /.

3. Wytyczne

a/ badawcze:

- przeprowadzić pomiar sytuacyjny i szczegółową inwentaryzację zieleni w ramach pomiaru całościowego dla terenu d. założenia przy pałacu Fischerów,
- opracować szczegółowe wytyczne konserwatorskie dla działania obecnego użytkownika,

b/ ochronne:

- objąć pełną ochroną konserwatorską park w jego obecnych granicach, biorąc pod uwagę także jego rolę w kompleksie zieleni dochodzącym do ul.Ojcowskiej,
- nie wprowadzać na terenie obiektu żadnych dodatkowych budynków,

c/ konserwacja i adaptacja:

- wykonać projekt konserwatorski, na jego podstawie dokonać uzupełnienia nasadzeń,
- zrekonstruować i poddać konserwacji wnętrza główne, szczególnie jego partię wjazdową,
- zobowiązać obecnego użytkownika do działań zgodnych z charakterem i wartością obiektu.

Opracowała

W.Genga

wg stanu z r.1976

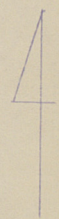
Źródła danych historycznych

1. Rozwój przestrzenny Krakowa pod red. Dąbrowskiego /D/.
2. Karol Estreicher, Przewodnik dla zwiedzających miasto i jego okolice. Kraków 1934 /Es/.
3. Mirosław Francic, Kalendarz dziejów Krakowa. Kraków 1964 /Fr/.
4. Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego /S/. /T.I, IX, Supl./
5. Ustna tradycja, informacja miejscowa /tr/.

BRONOWICE WIELKIE

PARK PODWORSKI

stan obecny

1 : 5000

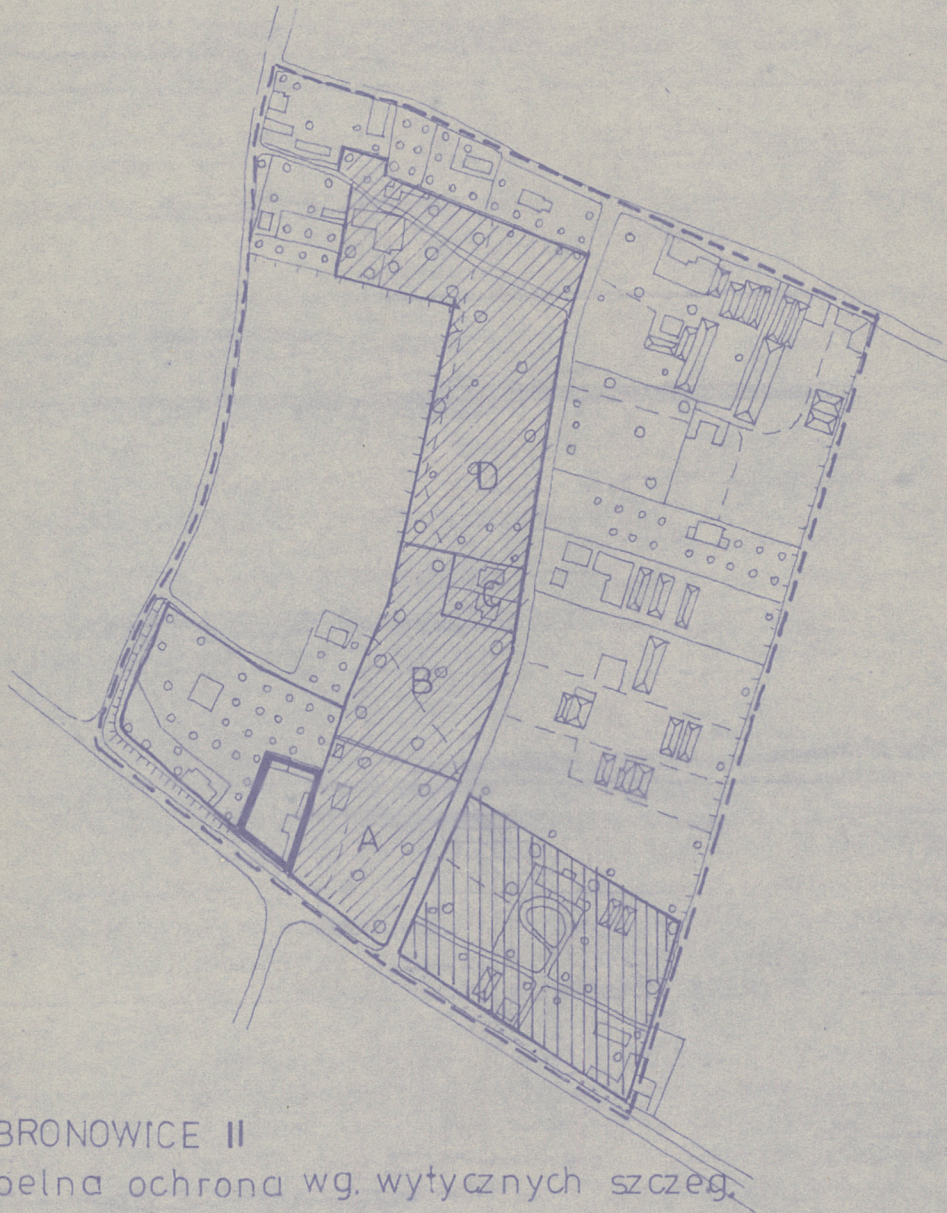
oprac:
W Genga

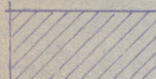
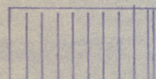
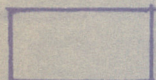
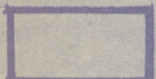
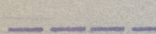
1976

BRONOWICE WIELKIE I,II

STUDIUM KRAJOBRAZOWE

strefy ochrony

- BRONOWICE II
pełna ochrona wg. wytycznych szczeg.
- BRONOWICE I
pełna ochrona
- teren zielony
własność prywatna
- teren usługowo-przemysł.
- ochrona krajobrazowa

1 : 5000

oprac:
W Genga

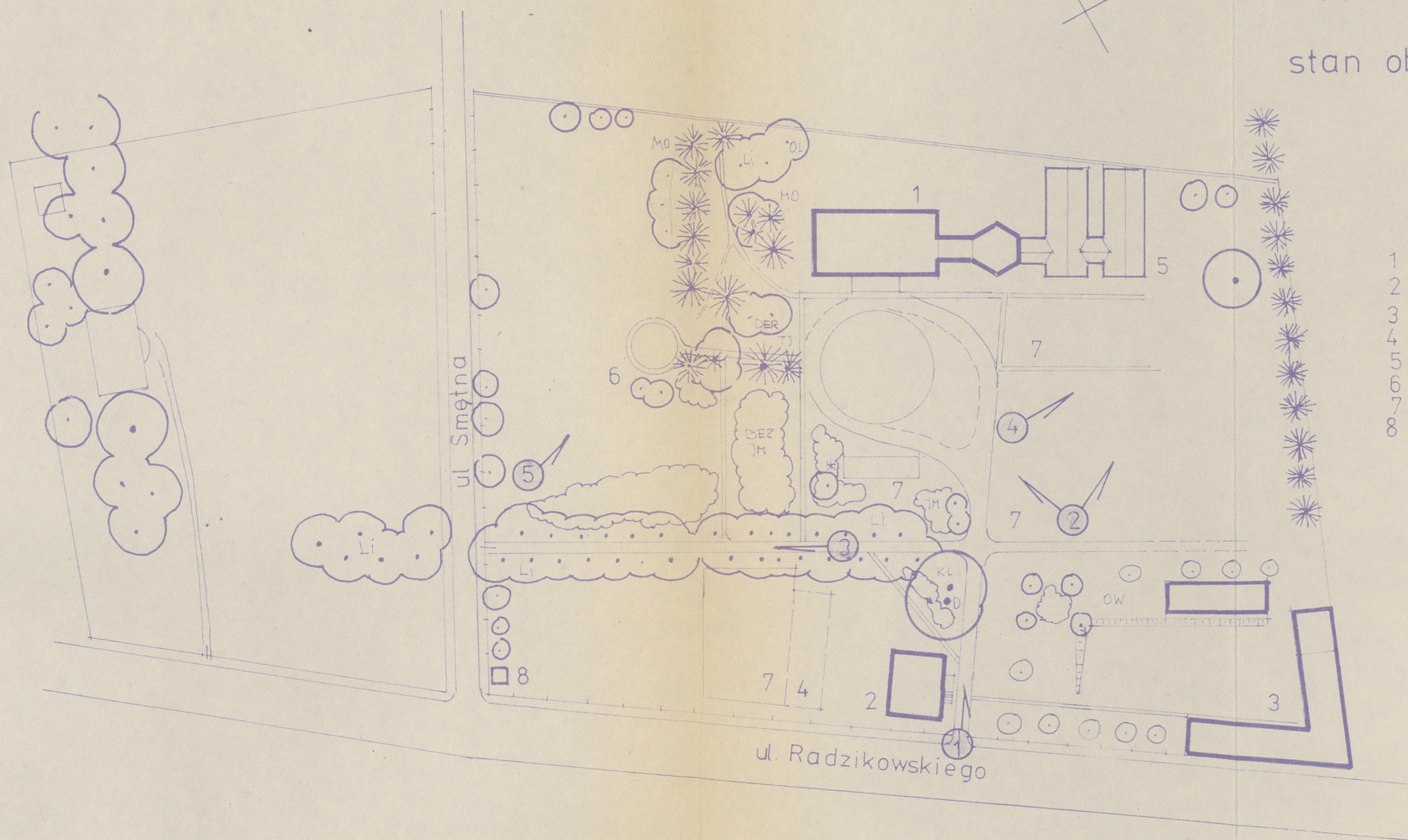
1976

BRONOWICE WIELKIE

PARK PRZY DWORKU

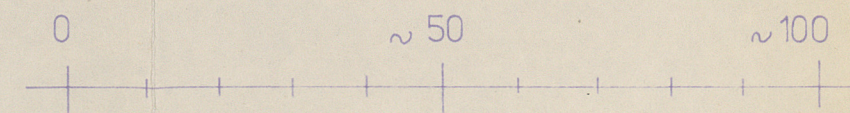
PROF. RUTKOWSKIEGO

stan obecny

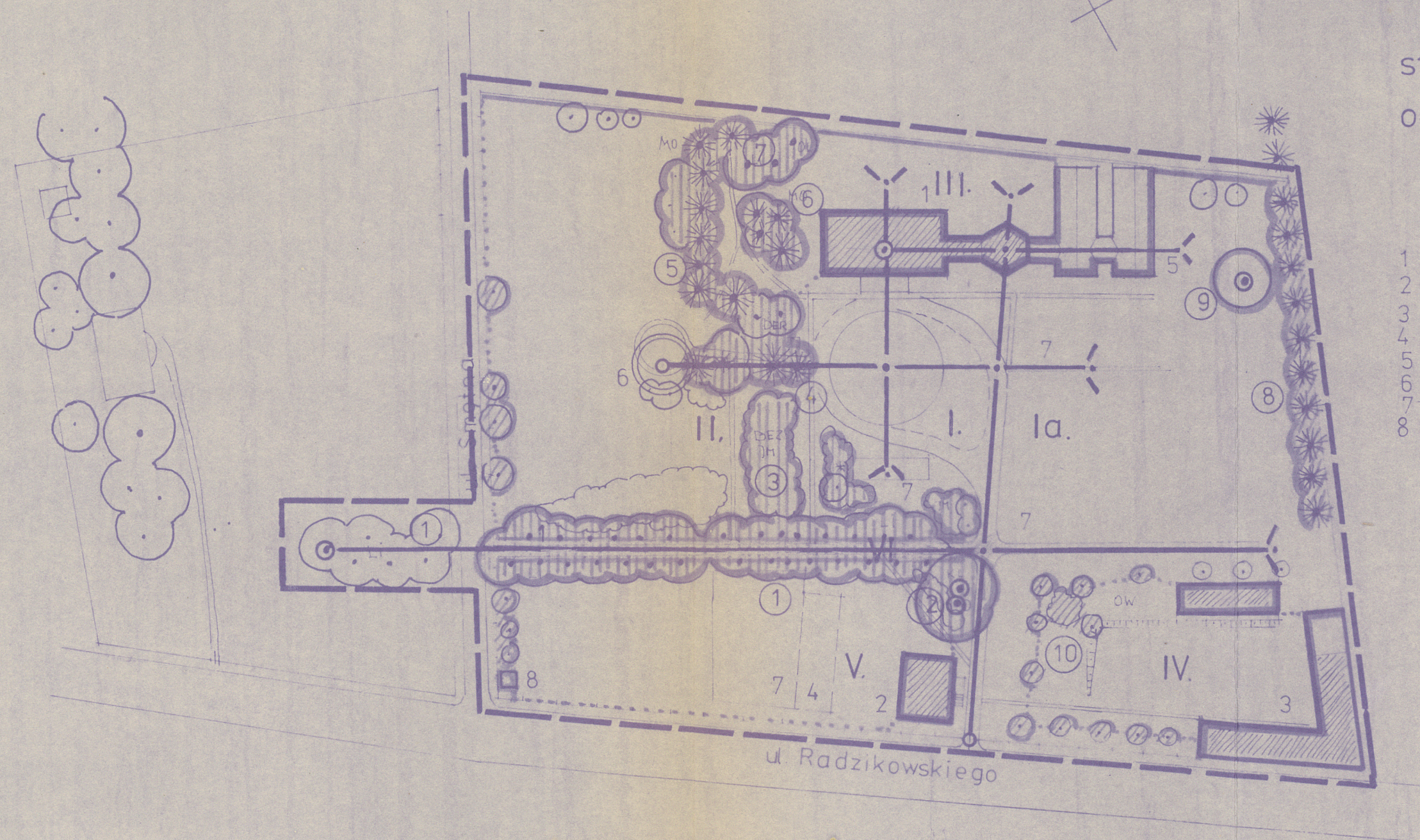
- 1 pałac
- 2 d. dziedzińca i bud. gosp.
- 3 bud. mieszkalny
- 4 fundament d. szklarni
- 5 nowe szklarnie
- 6 basen bet.
- 7 uprawy
- 8 trafo

~ 1 : 1000

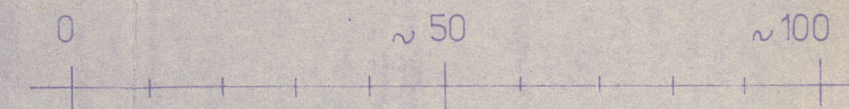
BRONOWICE WIELKIE I
PARK PRZY DWORKU PROF.
RUTKOWSKIEGO

studium i strefy
ochrony

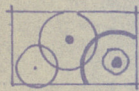
- 1 pałac
- 2 d. dziedziniec i bud. gosp.
- 3 bud. mieszkalny
- 4 fundament d. szklarni
- 5 nowe szklarnie
- 6 basen bet.
- 7 uprawy
- 8 trafo

~ 1 : 1000

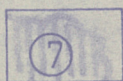

LEGENDA

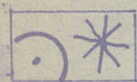
1. zieleni

drzewa małe, średnie i duże

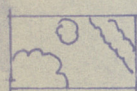
zespoły drzew tworzących ściany

liściaste i iglaste

ściana tworząca szpaler nadwieszony przy ścieżce

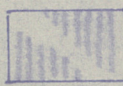
krzewy w grupach pojed. i w żywopł. (single and in hedges)

samośrodek, grupa, smuga

ścieżki, kwietniki

podział. litych zadrzewień na zespoły komp. (division of solid tree rows into groups)

podstawowe oznaczenia drzew

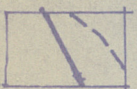
A Robinia
Ab R. Biała
BRZ BRZOZA
BU BUK
BZ BEZ
Ci CIS
D DĄB
G GRAB
Gk akacja

JA Jawor
JAB Jabłoń
JAR Jarzębina
JE Jesion
JEZ J. zwisy
KT Kasztanow.
KL Klon
LES Leszczyna
Li Lipa

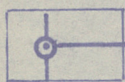
Lis lipa szer.
MO modrzew
Ocz orzech cz.
OL Olcha
OW D. Owoc.
PL Platan
Ró Róża
SO Sosna
SOC s. czarna

SU sumak
ŚW Świerk
TOB Topola biała
TOC T. czarna
TOW T. włoska
TU Tuja
Wi wierzb
WIP w. płacząca
WZ wierz

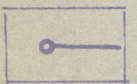
2. kompozycja

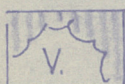
osie i ciągi komp.

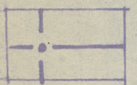
skrzyżowanie lub zamknięcie osi akcentowane

początki lub zamknięcia osi

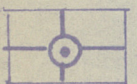
wnętrza komp. oraz ich części /a, b, c/

skrzyżowanie osi

ściany wewnątrz "konkretne" i "objektywne"

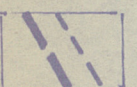

skrzyżowanie osi pośrodku w. wewnątrz

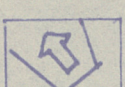

ściany "subiektywne" /umowne/

3. strefy ochronne

pełnej i częściowej

widokowej /w osi/

